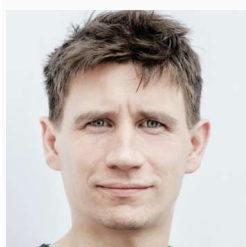

Johanne Bille – Når man mister retten til sin egen krop

Forfatter Johanne Bille, der er født i 1993, debuterede i 2015. Nu er hendes tredje bog udgivet. Foto: Les Kaner

Rasmus Lund Nielsen 28.01.2022

BØGER // ANMELDELSE – Johanne Bille har skrevet en god, sikkert famlende og gennemført roman om at være kvindelig forfatter, om krop, køn, seksualitet og kærlighed – og ikke mindst om overgrebets natur. Det voldelige overgreb som voldtægten, der på livstid kan fratage offeret sin frie vilje og medføre selvhad og kropslede, men også om de overgreb, som hele tiden foregår i det skjulte. Den krasse samfundskritik løfter sig som en roman i egen ret, som overbevisende viser den deroute, der starter for de fleste, der mister retten til egen krop, skriver Rasmus Lund Nielsen.

Når mænd forlader mig

Forfatter: Johanne Bille

Politikens Forlag. 240 sider. Udkom d. 27. januar 2022

Jeg er allergisk overfor hvepse. Så er det sagt.

Sidst, jeg blev stukket, hævede min fod op til dobbelt størrelse, og jeg måtte humpe rundt på mit daværende arbejde i en kaffebar, mens huden strammede mere og mere omkring anklen. Siden har jeg været panisk bange for at blive stukket, når en hveps kommer tæt på, og derfor går jeg altid med Alnok i lommen. Hvis nu uheldet er ude.

Der er noget mildest talt umandigt i situationen. De små jag med hånden og pludselige bevægelser, når man rejser sig og småløber væk fra det lille insekt. For slet ikke at tale om, når man taber kampen til hvepsen, stiller sukkervandet fra sig og lader den spise det, den vil.

Man skal bare sidde stille, så gør hvepsen ikke noget. Ha, som om!

Det tænkte jeg på, mens jeg læste Johanne Billes tredje roman, *Når mænd forlader mig*. Måske fordi hovedpersonen, der er forfatter, men som ikke kan finde plads til at skrive i en verden, der er dikteret af mænd, finder arbejde som tekstforfatter på et marketingbureau, hun kalder Hvepsereden. Her sælger hun lavkvalitetsprodukter til midaldrende mænd. De responderer nemlig godt på de psykologiske triggere, hun er fortrolig med: grådighed, ejerskab og tvivl.

Efter overgrebet i parkeringskældereren følger voldtægtens fem love. Her står blandt andet, at man fratages sin frie vilje på livstid og pådattes selvhad og kropsløse

Den form for mails kan hovedpersonen finde ud af at skrive, de kommer til hende naturligt. Der står for eksempel et sted: ”Jeg forfører Bagatellen på samme måde, som jeg forfører de midaldrende mænd i mine e-mails om plæneklippere og skægtrimmere”.

Hun kan finde ud af at give mænd præcis det, de vil have, ikke bare af ond vilje, men for at gøre dem noget så banalt som glade. Det er i hvert fald én sandhed. Den anden er, at kvindens magt sidder i kroppen, i pigestemmen, hvis bare hun forstår at bruge den rigtigt. For oftest er pigestemmen forbundet med tavshed, med det modsatte af grådighed, ejerskab og tvivl, og blandt andet derfor er kvindekroppen udsat og tæt forbundet med en risiko, for eksempel for overgreb.

Bille skriver om at bruge sin feminine krop til at få det, hun vil have. Det gør hun i et indlæg på siden *Heartbeat* (Bille 2020). Derfor konkluderer hun også, at det feminine ikke kun har negative konsekvenser, men at det *også* har negative konsekvenser.

Dertil kommer, skriver hun videre, at hendes krop ikke kan rumme den maskulinitet, hun også er fuld af, at den ligefrem ikke er podet til det. Det samme gælder i høj grad for romanens hovedperson, og det gælder for mig og min opfarende angst for hvepse – og min angst for alt muligt andet i øvrigt – når min krop ikke kan rumme det feminine, den også er, som den sikkert er mest af alt.

Romanens mænd

Romanen kredser om hovedpersonens mænd, der alle optræder uden navn. Ligesom Hvepsereden får de kaldenavne, der beskriver dem. Der er Redaktøren, der forfører hende med tekst, hun først onanerer til, og siden møder hun ham: ”Hans

ansigt var den tekst". Han viser sig selvfølgelig siden at være gift og slet ikke så skøn, som han skriver.

Der er Idealisten, der bliver hendes store kærlighed. En diplomatsøn med alle de rigtige meninger om alt fra køn til klima. Her kommer forelskelsen før begæret, og måske derfor opstår kærligheden, fordi hovedet kommer før kroppen.

Der er også Bagatellen, Håbet og Feministen, der overlapper med Idealisten. En af dem begår overgrebet i parkeringskælderen under hovedpersonens lejlighed, og derfra indledes hovedpersonens nedtur.

Fælles for mændene er, at de dater en ung kvindelig forfatter med to romaner på samvittigheden, men at de paradoksalt nok ikke kan lide bøger, der er skrevet af unge kvindelige forfattere.

Foto: Les Kaner

Derfor er erkendelsen også sugende, da det går op for hovedpersonen, at hendes store kærlighed, Idealisten, som hun bor og skal giftes med, ikke er forelsket i forfatteren i hende: "Forfatteren var farlig, ikke sådan én, man kunne elske". Det samme siger hovedpersonen helt i starten, at en mand har sagt: "Det er, som om vanviddet lurder lige om hjørnet med dig".

Dét huer ikke den snusfornuftige Idealist, og derfor er han også ovenud glad, da hun får sit første rigtige job, som han stolt kalder det, på et marketingbureau. Her bliver det at skrive tæt forbundet med at tjene penge og ikke med fiktionens store usikre rum. Det, at kvinden skaber kunst, er nok pirrende for romanens mænd, men ofte forbundet med vanvid, overskridelse og beruselse – og det er derfor forbeholdt det traditionelt maskuline, fars store pensel.

Mændene har det tilfælles, at de er firkantede og meget lidt nuancerede. De bekræfter en fordom om noget maskulint, og som greb virker det godt. På nær én, måske. Håbet har mange fejl, men han er samtidig anderledes end de andre: "Han vil slet ikke bemægtige sig noget, og måske er det dét, der gør, at han har mere kontrol over min krop, end nogen anden har haft det". Han hvisker hendes navn, mens han rører hendes krop, men uden at tage noget fra hende. Derfor hører vi også her for første og eneste gang i romanen et navn, hovedpersonens navn: "Maria, siger han".

Overgrebets natur og uoverskuelige forventninger

Efter overgrebet i parkeringskælderen følger voldtægtens fem love. Her står blandt andet, at man fratages sin frie vilje på livstid og påduttet selvhad og kropsløse. Det bekræfter hovedpersonen i dén grad.

Hun spørger for eksempel retorisk, hvad den utro og voldtagne kvinde er værd, og svarer derefter: ”Hun er ingenting værd, jeg er ingenting værd, og den bedste måde at holde det hemmeligt for Idealisten på er ved at lade, som om det modsatte er tilfældet. Jeg vil være hende, der ser allerbedst ud, hende, der gør mest”.

Hun vil være så meget for andre, at hun selv forsvinder, som der står og videre: ”Mine drømme findes ikke længere”. Derfra går der ikke længe, før hendes forfald tager fart, med alkohol og druk.

Romanen her har også et mellemværende med verden og høj grad af formbevidsthed, men med en fin balance, der sikrer, at romanen ikke bliver endimensionel, moraliserende og ren form

Overgrebet findes i romanen i voldelig form som en voldtægt, men det findes også i relationerne til mænd og måske også til den, man tror, man bør være – hvis man da kan kalde dét et overgreb. Måske fordi man voksede med en forestilling om, at man skulle noget bestemt: ”Med privilegierne fulgte forventningerne” og senere: ”Målet var allerede defineret, det var blot et spørgsmål om at gå hen til det uden at snuble”.

Blandt andet derfor kan hovedpersonen ikke finde derhen, hvor for eksempel naturbevarelse, forurening og global opvarmning er vigtige emner at engagere sig i, selvom hun godt ved, at det er det. Hendes oprør er tværtimod mod det samfund, der udskammer mennesker med dårlige vaner, men som ikke forstår, at de dårlige vaner trods alt er bedre end ingen vaner overhovedet. Hvis man snubler uden at blive samlet op af alle de voksne, der definerede målet for én, er dét så et overgreb?

Der er også noget med en mor, der taler meget, men som Idealisten ikke kan lide, og en far, der taler mindre, og som virker tæt forbundet med hovedpersonen, også med hovedpersonens destruktive uvaner. Da hovedpersonen var barn, talte de for eksempel aldrig om, hvordan hendes far forsvandt mere og mere ind i sig selv og om rødvinsflaskerne på trappen.

Langt fra moraliserende

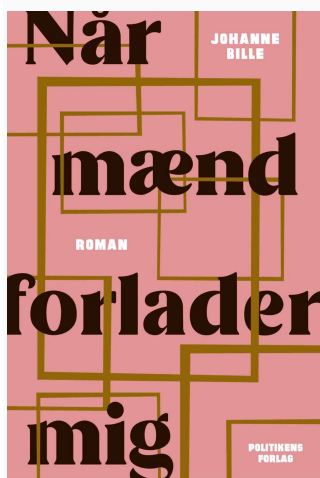
Når mænd forlader mig er Johanne Billes tredje roman. Hun debuterede som 21-årig med den autofiktive roman *Tænk nu hvis* (2015) på forlaget Tiderne Skifter, og hendes anden roman udkom i 2018 på det trendsættende forlag Gladiator med titlen *Elastik* ([anmeldt](#) i POV).

Sidstnævnte især har modtaget en lang række roser, den er oversat til engelsk, og den kredser om meget af det samme som *Når mænd forlader mig*. Hun er også medstifter af forlaget [HARPYIE](#), der udgiver bøger med et erklæret mellemværende med sin omverden og en høj grad af formbevidsthed.

Et godt, begavet og gennemført bud på, hvad der sker, når man ikke giver plads til både det maskuline og feminine, der er i alle kroppe

Romanen her har også et mellemværende med verden og høj grad af formbevidsthed, men med en fin balance, der sikrer, at romanen ikke bliver endimensionel, moraliserende og ren form. Det maskuline er på en måde så karikeret, at romanens mænd hver især beskriver én side i det maskuline – eller én fordom om det maskuline. Det er langt fra hele mennesker, og derfor får de heller ikke et navn.

Det ses også på omslaget, hvor firkanter i guld er sat ind over hinanden på en pink baggrund. Sider af det maskuline og privilegeredes indrammer det feminine. Der er altså en høj grad af formbevidsthed. Den bruges ikke som løftet pegefinger, sådan som man nogle gange ser, men til at beskrive, hvad der sker, når man forsøger at finde sin plads i én firkant af de mange, der indrammer et helt menneske, helt hinsides køn.

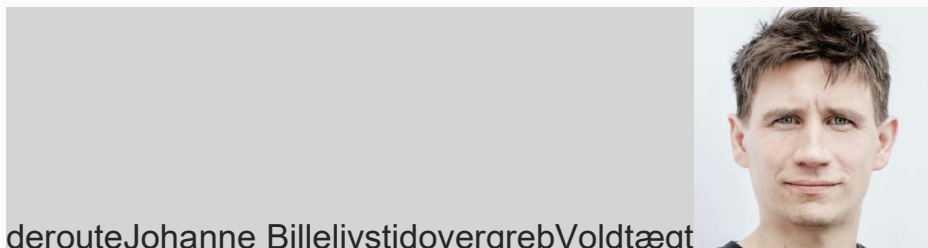
Hovedpersonen er derfor heller ikke et helt menneske. Hun forsøger at passe ind i de firkanter, mændene rammer ind – ofte flere på én gang – men selvfølgelig uden held og med den konsekvens, at hun mister retten til sin egen krop. Det gør hun i overgrebet, men også når hun forsøger at gøre alle glade og bruge den kvindelige magt, hun er tildelt, og som er tæt forbundet med kroppen.

Det minder mig lidt om Geir Gulliksens direkte og sikkert famlende stil, der grafisk undersøger det maskuline igennem det seksuelle, og om de romaner, der udkommer netop nu, som på forskellige måder beskriver den menneskelige deroute, ofte med afsæt i køn.

Når mænd forlader mig er et godt, begavet og gennemført bud på, hvad der sker, når man ikke giver plads til både det maskuline og feminine, der er i alle kroppe, og samtidig er romanen fortalt med så sikker en hånd, at den løfter sig fra krads samfundskritik til roman i egen ret. Det gør den især, fordi den ikke alene beskriver et køn, men tværtimod det menneskelige, som rummer det alt sammen og mere til.

Det er også en roman, der på en måde, som jeg er usikker på, forbinder onani med at skrive litteratur, med en uselvsk og indadvendt eufori, måske. Men dét er et andet spor, som en anden må følge.

Måske dig?

derouteJohanne BillelivstidovergrebVoldtægt

Rasmus Lund Nielsen

Født i 1989 og cand.mag. i dansk og litteraturhistorie ved Aarhus Universitet. Siden alt fra forlagsredaktør til barista. Forkærlighed for det skæve, eksentriske og ekstatiske.